

İntörn Hemşirelerin Mesleki ve Akademik Yeterliliklerinin Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesine Göre Öz Değerlendirilmesi

Self-Evaluation of Intern Nurses' Vocational and Academic Competencies According to National Qualifications Framework for Higher Education in Turkey

Ayten YILMAZ YAVUZ¹, Zeynep PEHLİVAN², Vacide AŞIK ÖZDEMİR³

¹Recep Tayyip Erdogan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize
• ayten.yilmaz@erdogan.edu.tr • ORCID > 0000-0002-5861-4254

²Recep Tayyip Erdogan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize
• zeynep.pehlivan@erdogan.edu.tr • ORCID > 0000-0002-7318-9153

³Recep Tayyip Erdogan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize
• asikozdemir@erdogan.edu.tr • ORCID > 0000-0001-6421-1518

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 01 Temmuz / July 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 01 Ağustos / August 2022

Yıl / Year: 2022 | Cilt – Volume: 7 | Sayı – Issue: 2 | Sayfa / Pages: 523-536

Atıf/Cite as: Yavuz Yılmaz, A., Pehlivan, Z. ve Özdemir Aşık, V. "İntörn Hemşirelerin Mesleki ve Akademik Yeterliliklerinin Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesine Göre Öz Değerlendirilmesi" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 7(2), August 2022: 523-536.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Ayten YILMAZ YAVUZ

İNTÖRN HEMŞİRELERİN MESLEKİ VE AKADEMİK YETERLİLİKLERİNİN TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLERİ ÇERÇEVESİNE GÖRE ÖZ DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Amaç: İntörnlük uygulaması ile hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi, beceri ve yetkinlik arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar olsa da ülkemizde bu konuyla ilgili kanıtlar sınırlıdır. Bu nedenle çalışma bir devlet üniversitesinde aktif öğrenime devam eden intörn hemşirelik öğrencilerinin mesleki ve akademik yeterliliklerinin Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesine (TYYÇ) göre öz değerlendirilmesini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Araştırma bir devlet üniversitesinde aktif öğrenime devam eden intörn hemşirelik öğrencileri ile 30 Mayıs-30 Haziran 2022 tarihleri arasında yürütüldü. Veriler, araştırmacılar tarafından TYYÇ göre hazırlanan anket formunun öğrencilerden yüz yüze görüşerek toplanmasıyla elde edildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (yüzde, frekans, ortalama), bağımsız grupta t testi ve pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Katılımcıların TYYÇ'ye göre lisans düzeyi sağlık temel alanı mesleki ve akademik ağırlıklı yeterliliklerinin öz değerlendirmesi puanları incelendiğinde en fazla puanın alana özgü yetkinlikten alındığı görüldü. Katılımcıların cinsiyeti, hemşireliği isteyerek seçme ve mezuniyet sonrası yapma isteği ve gelecekteki kariyer planları değişkenlerinin TYYÇ ve alt boyutları kapsamında öz yeterliliklerini etkilemediği ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlendi ($p>0.05$). Öğrencilerin alan ders puanları ile TYYÇ ve alt boyutları kapsamında öz değerlendirme puanları karşılaştırıldığında "Halk Sağlığı Hemşireliği" dersi puanı dışında farklılık göstermediği ve istatistiksel olarak anlamlılık olmadığı bulundu ($p>0.05$). Halk Sağlığı Hemşireliği dersinden alınan puan artıka TYYÇ alt boyutlarından "Alana özgü yetkinlik" boyutundan alınan puanın artığı ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p<0.05$).

Sonuç ve Önerileri: Hemşirelikte intörnlük uygulamasının bilgi, beceri ve yetkinliklerini artırılmasında etkilerinin olumlu yönde olduğu ancak istenilen düzeyde olmadığı bulundu. Mesleki açıdan kendisini 'bilgi, beceri ve yerlilikler' noktasında geliştirebilecekleri ulusal standart bir müfredatın ve değerlendirme kriterlerin geliştirilmesi önemli bir ihtiyaçtır.

Anahtar Kelimeler: *İntörn; Hemşire; Bilgi; Beceri; Yeterlilik.*

SELF-EVALUATION OF INTERN NURSES' VOCATIONAL AND ACADEMIC COMPETENCIES ACCORDING TO NATIONAL QUALIFICATIONS FRAMEWORK FOR HIGHER EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

Aim: Although there are studies investigating the relationship between internship practice and nursing students' professional knowledge, skills and competence, the evidence on this subject in our country is limited. For this reason, this study was conducted to determine the self-evaluation of the professional and academic qualifications of intern nursing students who continue their active education at a state university according to the National Qualifications Framework for Higher Education in Turkey (NQF-HETR).

Method: The research is of descriptive type. The research was carried out between 30 May and 30 June 2022 with intern nursing students continuing active education at a state university. Data were obtained by collecting the questionnaire form prepared by the researchers according to NQF-HETR, by interviewing the students face to face. Descriptive statistics (percentage, frequency, mean), independent groups t test and Pearson correlation analysis were used to evaluate the data.

Results: When the self-assessment scores of the participants' undergraduate level health basic field vocational and academic competencies according to NQF-HETR were examined, it was seen that the highest score was obtained from the field-specific competence. It was determined that the variables of the participants' gender, willingness to choose nursing willingly and after graduation, and future career plans did not affect their self-efficacy within the scope of NQF-HETR and its sub-dimensions, and did not show a statistically significant difference ($p>0.05$). When the students' field course scores were compared with their self-evaluation scores within the scope of NQF-HETR and its sub-dimensions, it was found that there was no difference except for the "Public Health Nursing" course score and there was no statistical significance ($p>0.05$). As the score obtained from the Public Health Nursing course increased, it was determined that the score obtained from the sub-dimensions of NQF-HETR, "Field-specific competence", increased and was statistically significant ($p<0.05$).

Conclusion and Suggestions: It was found that the effects of internship practice in nursing in increasing knowledge, skills and competencies were positive, but not at the desired level. It is an important need to develop a national standard curriculum and evaluation criteria, in which they can develop themselves professionally in terms of "knowledge, skills and indigenousness".

Keywords: Intern; Nurse; Information; Skill; Sufficiency.

GİRİŞ

Türkiye’de 2016 yılı itibariyle Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)’na bağlı 114 üniversitede lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi verilmektedir (Özkütük ve ark., 2018). Hemşirelikte eğitim süreci teorik ve klinik uygulamaları içeren mesleki özelliklerin kazandırılmasını sağlayıcı bir kapsamdadır. Söz konusu uygulamalar sayesinde öğrencilerde “sağlıklı/hasta birey ile profesyonel nitelikte iletişim kurma, mesleki bilgi ve becerilerinin güçlenmesi, problem çözme ve karar verme becerilerinin gelişimi” gibi çok yönlü kazanımlara olanak sağlamaktadır (Ateş ve ark., 2017; Orak ve ark., 2008). Özellikle klinik uygulamaların öğrenciler için daha öğretici ve etkili olabilmesi noktasında üniversitelerin alt yapılarına göre farklı programlar uygulanmaktadır. Bu programlar içinde en yaygın kullanılan ise, dört yıl süren öğrenim sürecinin son yılı içerisinde uygulanan intörlük programıdır. Intörlük eğitimi programı öğrencilerin üç yıllık müfredatlarında kazanımlarının yanı sıra mezuniyet sonrası bir meslek üyesi olarak kendilerinden beklenen “bilgi, beceri ve davranış” düzeyinde yeterlilikleri kazandırıcı ve geliştirici olmasıdır. Intörlük eğitiminin amaçları arasında öğrencilerin uygulamalardaki teknik bilgi ve becerisini geliştirici farklı ortamları deneyimleme fırsatları oluşturarak; klinik karar verme ve iletişim becerilerinin pekiştirilmesi, hemşirelik süreci kullanarak bakım yönetimlerini sağlaması, klinik yönetim becerilerinin, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi gibi mesleki oryantasyon becerilerinin mezuniyet öncesinde kazandırıcı bir eğitim olması şeklinde sıralanabilir (Tosun ve ark., 2008).

Türkiye’de YÖK’e bağlı hemşirelik eğitimi verilen üniversitelerde farklı müfredat programları ve intörlük uygulamaları yürütülmektedir. Yürütülen intörlük uygulamalarını dördüncü sınıfın son yarısında ya da her iki yarısında ve hemşirelik anabilim dalları “İç Hastalıkları Hemşireliği, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Kadın ve Doğum Hastalıkları Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği, Psikiyatri Hemşireliği, Hemşirelik Esasları, Hemşirelikte Eğitim ve Öğretim” altında yürütmektedir (Alkaya & Terzi, 2021). Bu kapsamda intörlük programının yürütülmesine ilişkin standart bir müfredatın ve uygulamanın olmadığı görülmektedir.

Türkiye’de hemşirelik eğitiminde yeni bir eğitim programı olarak intörlük eğitimi geliştirilerek ulusal düzeyde yaygınlaştırılabilmesi, ayrıca uygulanacak böyle yeni bir eğitim programı ile ilgili yeterliliklerin saptanması bir gerekliliktir. Ayrıca bu yeterliliklerin çerçevesinin belirlenmesi uygulamalı eğitimin standardizasyonu, öğrenci hemşirelerin klinik ortama uyumlarının artırılması ve mezuniyet sonrası hazır bulunuşlukları üzerinde önemli katkı sağlayıcıdır. Bu nedenle “intörlük eğitim programları”nın uygulanabilirlik ve yeterlilik konularında değerlendirilerek ve güçlendirilerek işlerliği sağlanmalıdır (Alkaya & Terzi, 2021).

Bu amaçla YÖK tarafından lisans eğitimi ile asgari olarak kazanılması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin değerlendirilmesi amacıyla 2006 yılında Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) başlatılmış ve 13 Ocak 2011’de temel alan yeterlilikleri oluşturulmuş ve bu kapsamda verilen eğitimin niteliğinin artırılma çalışmaları hayata geçmiştir. Yeterlilik alanında “herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin” olabileceğini ifade eder. Böylelikle kabul edilmiş, eğitime rehberlik eden ulusal çağdaş bir çerçeve sunan TYYÇ’ye göre intörlük uygulamalarına yönelik değerlendirme yapılması mevcut yeterliliklerin anlaşılmasına, düzenlenmesine, geliştirilmesine ve hemşirelik eğitiminin kalitesinin artmasına olanak sağlayacaktır (Yüksek Öğretim Kurumu, 2022).

Literatürde, intörlük uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi, beceri ve yetkinlikleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmalarda hemşirelikte intörlük eğitiminin olumlu etkilerinin olduğu ve devam ettirilmesi yönünde önerilerin olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca intörlük uygulamalarının standartlaşması ve yasal dayanaklarının oluşması için paydaş görüşlerine yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Kaplan & Alan, 2021). İntörlük uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin el becerilerini, bilgilerini, kendilerine olan güvenlerini ve mesleğe olan sevgilerini artırdığı ve sorumluluk duygularını geliştirdiği belirtilmektedir (Turan ve ark, 2017; Yılmaz ve ark., 2018). Hemşirelerin intörlük uygulaması hakkındaki görüşleri incelendiğinde öğrencilerin klinik bilgi ve iletişim becerilerinin ve kendilerine olan güvenlerinin artırılmasında başarılı olduğunu düşündükleri bulunmuştur (Büyük ve ark., 2014). Yapılan farklı bir çalışmada ise klasik eğitim sistemine göre intörlük eğitim sisteminin mesleki bakım ve becerilerin geliştirilmesinde daha fazla katkı sağladığı gösterilmiştir (Dönmez & Weller, 2019). Tüm bu çalışmalar ışığında intörlük uygulamasının öğrencilerin mesleki bilgi, beceri ve yeterliliklerini olumlu etkilediği sonucuna varılsa da ülkemizde bu konuyla ilgili kanıtlar sınırlıdır.

Bu çalışma, bir devlet üniversitesinde aktif öğrenimine devam eden intörn hemşirelik öğrencilerinin mesleki ve akademik yeterliliklerinin Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesine göre öz değerlendirmesini belirlemek amacıyla yürütüldü.

Araştırma Sorusu

İntörn hemşirelerin mesleki ve akademik yeterliliklerinin Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesine göre öz değerlendirmesi nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma bir devlet üniversitesinde aktif öğrenime devam eden intörn hemşirelik öğrencileri ile 30 Mayıs-30 Haziran 2022 tarihleri arasında yürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini hemşirelik bölümünde 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında aktif öğrenim görmekte olan intörn öğrenciler (N=99) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçilmesine gidilmeyip, çalışmaya anket formunu eksiksiz dolduran ve araştırmayı katılmayı kabul eden 85 öğrenci çalışmaya dahil edildi. Araştırmaya dahil edilen intörn hemşireler, eğitim müfredatlarının 8. yarıyılında haftada 24 saatlik intörlük uygulaması almaktadırlar. Çalışmanın yürütüldüğü hemşirelik bölümü intörlük eğitimini 2015 yılından itibaren uygulayan ve öğrencilerini dahili ve cerrahi klinik sahalarda uygulama fırsatı sağlayabilen bir bölümdü. Son iki yıldır Covid-19 pandemisi nedeniyle çevrimiçi vaka sunumları ve klinik birimlerin alt yapı olanaklarına göre dönüşümlü intörlük uygulamasına devam etmiş, 2021-2022 yılında intörn eğitim programına tekrar yüz yüze ve tam zamanlı olarak devam edilmiştir. İntörlük uygulaması; Eğitim Araştırma Hastanesi bünyesinde klinik/birimler ve Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bağlı il merkezindeki Toplum Sağlığı Merkezi ve Aile Sağlığı Merkezleri olmak üzere klinik ve saha uygulamalarını kapsamaktadır. Çalışmanın yürütüldüğü zaman diliminde Covid-19 pandemisi devam ettiği ve öğrenciler rotasyona tabi tutulmadığı için öğrencilerin kendi tercihleri alınarak belirlenen bir birimde uygulamaya devam etmişlerdir. Öğrencilerin uygulama birimleri dışında dahili ve cerrahi branşlarda klinik bilgi, beceri ve görgüsünün artırılması noktasında öğrencilerin mesleki alanları "İç Hastalıkları Hemşireliği, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Kadın ve Doğum Hastalıkları Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği, Psikiyatri Hemşireliği, Hemşirelik Esasları, Hemşirelikte Eğitim ve Öğretim/Yönetim" kapsayan "hemşirelikte lisansta temel yeterlilikleri" değerlendireci literatür (Yava & Koyuncu, 2021) önerildi ve öğrenciler bu sekiz hemşirelik alanına yönelik çoktan seçmeli sorulardan oluşan haftalık uygulama değerlendirme sınavına tabi tutuldu. İlgili anabilim dallarında öğretim elemanları tarafından oluşturulmuş uygulama değerlendirme sınavının amacı; haftada üç gün aktif kliniklerde yer alan intörn hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama becerilerini geliştirmenin yanı sıra teorik bilgi ve becerilerini de geliştirmektir. Araştırmaya alınma kriterleri, çalışmaya gönüllü katılmak ve çalışmanın yürütüldüğü zaman diliminde aktif öğrenime devam etmektir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama, araştırmacılar tarafından hazırlanan yapılandırılmış bir anket aracılığıyla, anket formunun öğrencilere yüz yüze uygulanması ile elde edildi. Katılımcılar, onam formu ile çalışmaya katılmayı kabul etti. Araştırmanın verileri anket formu ile toplandı. Anket formu, 'Kişisel Bilgiler Formu' ve "Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesine Göre Lisans Düzeyi Sağlık Temel Alanı Mesleki ve Akademik Ağırlıklı Yeterlilikleri Formu"ndan oluşmaktadır.

Kişisel Bilgiler Formu: Form cinsiyet, hemşirelik bölümünü isteyerek seçme, mezuniyet sonrası hemşirelik yapma isteği, gelecekteki kariyer planı, çalışmak istediği alan, genel akademik not ortalaması (GANO) ve intörlük not ortalaması gibi sorulardan oluşmaktadır.

Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesine Göre Lisans Düzeyi Sağlık Temel Alanı Mesleki ve Akademik Ağırlıklı Yeterlilikleri Formu (TYYÇmay): Form, genel kullanıma açık olan "Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesi"ne göre lisans düzeyi "Sağlık temel alanı mesleki ve akademik ağırlıklı yeterlilikler" kapsamında yer alan ifadeler kullanılarak oluşturuldu (<http://www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>). Söz konusu akademik ağırlıklı yeterliliklerden "Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyinde kullanarak alanımdaki bilgileri izler ve meslektaşlarım ile iletişim kurar, alanın gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır, mezuniyet sonrası kurum içi, yerel, ulusal ve uluslararası eğitimlere katılır; bunları kredilendirir ve belgeler" ifadeleri öğrenciler tarafından öz değerlendirmesi yapılamayacağı düşüncesiyle çalışma ekibi ve uzman değerlendirmesi sonucunda formun dışında bırakıldı. Bu formda intörn hemşirelerin mesleki ve akademik yeterliliklerinin TYYÇ'ye göre öz değerlendirmesini sağlayıcı toplam 33 maddeden oluşmaktadır (6). Öğrenciler tarafından bu maddeler 5'li likert (1=Yetersiz, 5=Tamamen yeterli) şeklinde cevaplandı. Bu formda katılımcılar değerlendirme sonucunda en az 33 ve en fazla 165 puan alabildi. Form, kapsam geçerliliğini değerlendirmek amacıyla hemşirelikte öğretme ve öğrenme alanında çalışan üç öğretim üyesi ve eğitim bilimlerinde ölçme ve değerlendirme alanında çalışan iki öğretim üyesi olmak üzere beş uzmana sunuldu. Uzmanlar her soruyu derecelendirdi (1=çok değişiklik gerekiyor (tavsiye ile), 2=az değişiklik gerekiyor (öneri ile), 3=uygun, 4=çok uygun). Uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde kullanılan kapsam geçerlik indeksi kullanılarak madde düzeyinde kapsam geçerlik indeksinin 0.80-1.00 arasında değiştiği, anket bazında kapsam geçerlilik indeksinin 0.96 olduğu belirlendi. Hem madde bazında hem de anket bazında kapsam geçerlilik indeksinin 0.80'in üzerinde olması istenmektedir (Şencan, 2005). Uzmanların görüş birliğine vardığı anket ön uygulama için seçilen örneklem ile aynı özelliklere sahip sınırlı örneklem sayısı olduğu için grubun %10 kısmı olan 10 kişilik bir gruba uygulanmıştır (Şencan, 2005). Bu uygulama sonrası anketin açıklığı

ve anlaşılabilirliği ile ilgili herhangi bir olumsuz geri dönüş olmamıştır. Pilot uygulama sonrası anketin güvenilirliği Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ile değerlendirilmiş ve bu değer 0.98 olarak bulunmuştur. Literatürde uygulanacak ölçeklerin Cronbach alfa değerlerinin 0.70'in üzerinde olması önerilmektedir (Şencan, 2005).

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri, Windows yazılımı olan SPSS 23.0 ile değerlendirildi. Verilerin Kolmogorov-Smirnov testi ile normal dağılıma uygunluğu belirlenerek, tanımlayıcı istatistikler (yüzde, frekans, ortalama), bağımsız gruplarda t testi ve pearson korelasyon analizi kullanıldı. İstatistiksel olarak $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya etik açıdan kurum izni ve etik kurul onayı (Tarih: 24.05.2022, Karar no: 2022/120) alınarak başlandı. Ayrıca katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilerek kişisel bilgilerinin korunacağı belirtildi ve gönüllü olanlar araştırmaya dahil edildi. Araştırma ve yayın sürecinde araştırma ve yayın etiği kurallarına uyuldu.

BULGULAR

Katılımcıların çoğunlukla kadın cinsiyetinde (%74.1), hemşireliği isteyerek seçen (%81.2), mezuniyet sonrası mesleğini yapmak isteyen (%89.4) ve mesleğinde ilerlemek isteyen (%90.6) bir grup olduğu bulundu. Ayrıca, meslekte çalışılmak istenen alanın sırasıyla klinik (%55.9), akademisyen (%22.6) ve yönetici hemşire (%14.0) olduğu tespit edildi. Öğrencilerin mesleki alan uygulama değerlendirme sınav puan ortalamaları incelendiğinde en az ortalama 55.51 ± 12.04 puan ile Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ve en fazla puanın 81.74 ± 15.32 puan ile Hemşirelikte Eğitim ve Öğretim/Yönetim alanından alındığı belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Kişisel bilgiler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	63	74.1
	Erkek	22	25.9
Hemşirelik bölümünü isteyerek tercih etme	Evet	69	81.2
	Hayır	16	18.8
Mezuniyet sonrası hemşirelik yapma isteği	Evet	76	89.4
	Hayır	9	10.6
Gelecekteki kariyer planı	Hemşirelik mesleğinde ilerleme	78	91.8
	Meslek değiştirme	7	8.2
Çalışmak istediği alan*	Klinik hemşiresi	52	55.9
	Yönetici hemşire	13	14.0
	Akademisyen hemşire	21	22.6
	Diğer (meslek değiştirme)	7	7.5
		X±SS	

Akademik ortalama (GANO):		75.80	7.11
İntörnlik not ortalaması		74.41	6.44
Uygulama değerlendirme sınavı	Hemşirelik Esasları	74.87	11.15
	İç Hastalıkları Hemşireliği	79.53	10.84
	Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	55.51	12.04
	Kadın ve Doğum Hastalıkları Hemşireliği	58.88	16.61
	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	71.25	12.44
	Hemşirelikte Eğitim ve Öğretim/Yönetim	81.74	15.32
	Psikiyatri Hemşireliği	78.82	15.66
	Halk Sağlığı Hemşireliği	72.80	10.27

*Çoklu yanıt üzerinden hesaplandı

Katılımcıların TYYÇ'ye göre lisans düzeyi sağlık temel alanı mesleki ve akademik ağırlıklı yeterliliklerinin öz değerlendirmesi puanları incelendiğinde en fazla puanın alana özgü yetkinlikten alındığı görüldü (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların TYYÇ'ye göre lisans düzeyi sağlık temel alanı mesleki ve akademik ağırlıklı yeterliliklerinin öz değerlendirme puanı

TYYÇ ve alt boyutu	Madde sayısı	Almabilecek Min-max	Alman Min-max	X±SS	X±SS	
Bilgi Kuramsal olgusal	3	3-15	6-15	11.75	2.20	
Beceriler Bilişsel uygulamalı	4	4-20	9-20	16.02	2.77	
Yetkinlik Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği	4	4-20	8-20	16.13	3.00	
	Öğrenme yetkinliği	5	5-25	14-25	20.99	3.22
	İletişim ve sosyal yetkinlik	7	7-35	18-35	29.15	4.34
	Alana özgü yetkinlik	10	10-50	30-50	42.34	5.84
Toplam TYYÇ	Mesleki ve akademik yeterlilik	33	33-165	90-165	136.39	18.65

Katılımcıların cinsiyeti, hemşireliği isteyerek seçme ve mezuniyet sonrası yapma isteği ve gelecekteki kariyer planları değişkenlerinin TYYÇ ve alt boyutları kapsamında öz yeterliliklerini etkilemediği ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlendi ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların tanıtıcı özellikleri ile TYYÇ ve alt boyutları kapsamında öz değerlendirmelerinin karşılaştırılması

Değişken	TYYÇ Alt Boyutları						TYYÇ*	
	Bilgi	Beceriler	Yetkinlikler					
			Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği	Öğrenme yetkinliği	İletişim ve sosyal yetkinlik	Alana özgü yetkinlik	Toplam	
			X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	
Cinsiyet	Kadın	11.78±2.26	16.24±2.89	16.06±2.99	21.10±3.31	29.44±4.44	42.83±5.95	137.44±18.91
	Erkek	11.68±2.06	15.41±2.32	16.32±3.09	20.68±3.01	28.32±4.03	40.95±5.42	133.36±17.95
	t	0.175	1.212	-0.341	0.516	1.049	1.298	0.883
	p	0.861	0.229	0.734	0.608	0.297	0.198	0.380

Hemşirelik bölümünü Evet isteyerek tercih etme	11.91±2.24			21.22±3.21	29.52±4.24	42.72±5.84	138.01±18.93
	11.06±1.9	16.22±2.82	16.42±2.79	20.00±3.2	27.56±4.5	40.69±5.7	129.38±16.0
	1	15.19±2.46	14.88±3.59	0	3	7	6
t	1.403	1.347	1.885	1.368	1.644	1.261	1.688
p	0.164	0.182	0.063	0.175	0.104	0.211	0.095
Mezuniyet sonrası hemşirelik yapma isteği	11.74±2.19			20.91±3.23	28.96±4.33	42.37±5.88	135.92±18.88
	11.89±2.4	15.96±2.80	15.99±3.03	21.67±3.3	30.78±4.2	42.11±5.8	140.33±17.0
	2	16.56±2.60	17.33±2.60	2	9	6	4
t	-0.195	-0.607	-1.278	-0.665	-1.191	0.124	-0.669
p	0.846	0.545	0.205	0.508	0.237	0.901	0.505
Gelecekteki kariyer planı	11.77±2.19			20.87±3.27	28.90±4.37	42.23±6.02	135.75±18.91
	11.63±2.4	16.01±2.78	15.97±3.02	22.13±2.6	31.63±3.2	43.38±3.9	142.50±15.5
	5	16.13±2.80	17.63±2.50	4	9	3	7
t	0.172	-0.108	-1.493	-1.049	-1.713	-0.523	0.974
p	0.864	0.914	0.139	0.297	0.091	0.602	0.333

Öğrencilerin alan ders puanları ile TYYÇ ve alt boyutları kapsamında öz değerlendirme puanları karşılaştırıldığında “Halk Sağlığı Hemşireliği” dersi puanı dışında farklılık göstermediği ve istatistiksel olarak anlamlılık olmadığı bulundu ($p>0.05$). Halk Sağlığı Hemşireliği dersinden alınan puan arttıkça TYYÇ alt boyutlarından “Alana özgü yetkinlik” boyutundan alınan puanın arttığı ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin alan dersleri puanı ile TYYÇ ve alt boyutları öz değerlendirme puanlarının karşılaştırılması

			Bilgi		Beceriler		Yetkinlikler		TYYÇ
			Kuramsal olgusal	Bilişsel uygulamalı	Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği	Öğrenme yetkinliği	İletişim ve sosyal yetkinlik	Alana özgü yetkinlik	
Uygulama değerlendirme sınav puanı	Hemşirelik Esasları	r	0.109	0.098	-0.045	0.025	-0.049	0.038	0.025
		p	0.321	0.372	0.680	0.822	0.659	0.729	0.820
	İç Hastalıkları Hemşireliği	r	0.119	0.169	0.028	0.027	0.035	0.110	0.091
		p	0.278	0.123	0.797	0.806	0.751	0.316	0.408
	Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	r	-0.028	-0.110	-0.185	-0.074	-0.136	-0.101	-0.126
		p	0.799	0.318	0.089	0.502	0.214	0.357	0.252
	Kadın ve Doğum Hastalıkları Hemşireliği	r	0.039	-0.009	-0.070	-0.106	-0.169	0.001	-0.065
		p	0.722	0.937	0.526	0.334	0.123	0.996	0.553
	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	r	0.136	0.064	-0.008	0.052	-0.089	0.036	0.024
		p	0.215	0.560	0.945	0.636	0.420	0.746	0.828
	Hemşirelikte Eğitim ve Öğretim/Yönetim	r	0.017	-0.060	-0.129	-0.055	-0.131	-0.087	-0.095
		p	0.876	0.583	0.238	0.614	0.233	0.429	0.387
	Psikiyatri Hemşireliği	r	-0.089	-0.105	-0.145	-0.074	-0.103	0.063	-0.066
		p	0.418	0.339	0.186	0.502	0.349	0.569	0.546
	Halk Sağlığı Hemşireliği	r	0.173	0.157	0.077	0.202	0.132	0.266*	0.205
		p	0.112	0.152	0.484	0.064	0.229	0.014	0.060
GANO		r	0.146	0.046	0.043	0.001	0.017	0.108	0.069
		p	0.183	0.679	0.694	0.995	0.880	0.325	0.532
İntörnlük not ortalaması		r	0.125	0.037	-0.038	-0.005	-0.027	0.087	0.034
		p	0.254	0.738	0.730	0.960	0.803	0.430	0.758

*Korelasyon 0,05 düzeyinde önemlidir.

TARTIŞMA

Bu bölümde, intörn hemşirelik öğrencilerinin mesleki ve akademik yeterliliklerinin Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesine göre öz değerlendirmesinin belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmadan elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

İntörnlük programının hedefleri arasında; hemşirelik öğrencilerinde mesleki bilgi ve beceriyi geliştirme, bağımsız karar verme, sorumluluk alma, eleştirel düşünme, liderlik rolünün kullanılması, alana özgü yetkinliğin sağlanması, mesleki ve akademik yeterliliğin sağlanması yer almaktadır (Alkaya & Terzi, 2021). Bu çalışmada, lisans eğitimi ile asgari olarak kazanılması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen TYYÇ'ye göre değerlendirildiğinde intörn eğitimle hemşirelerin bilgi (11.75 ± 2.20) ve beceri (16.02 ± 2.77) alt boyutundan ortalamanın üzerinde bir puan aralığında yer aldıkları ve kendilerini bilgi ve beceri anlamında %75-80 oranında yeterli gördükleri bulundu. Covid-19 pandemi öncesi intörn hemşireler üzerinde yapılan bir çalışmada, intörnlük uygulamasının öğrencilerin bilgi ve becerilerinde yaklaşık %92 oranında bir artış sağladığını düşündükleri belirlenmiştir (Gökalp ve ark., 2018). Farklı bir çalışmada ise, intörnlük uygulamasının öğrencilerin %51'inin mesleki becerilerini geliştirdiği vurgulanmıştır (Dönmez & Weller, 2019). Hemşirelik son sınıf öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada, öğrenciler intörnlük uygulamasının kendilerine bilgi ve beceri kazandırarak mesleğe hazırladığını, bu deneyimi yaşamaktan memnun (%71.4) olduklarını belirtmişlerdir (Sabancıoğulları ve ark., 2012). Bu çalışmadaki TYYÇ'ye göre intörn hemşirelerin yetkinlikleri değerlendirildiğinde bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme (16.13 ± 2.77), iletişim ve sosyal (29.15 ± 4.34), öğrenme (20.99 ± 3.22) ve alan özgü (42.34 ± 5.84) yetkinlikler alt boyutlarından ortalamanın üzerinde bir puan aralıklarında yer aldıkları ve kendilerini yetkinlik anlamında yaklaşık %80 gibi oranda yeterli gördükleri bulundu. Bu çalışma sonuçları ile benzer olarak yapılan farklı bir çalışmada, intörnlük uygulamasının öğrencilerin %82.1'inin sorumluluk duygusunun ve iletişim becerilerinin, %81'inin ise öğrenme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri bulunmuştur (Yılmaz ve ark., 2018). Farklı bir çalışmada ise, bir üniversitede ilk kez uygulanan intörn eğitim programının öğrencilerde mesleki yeterliliklerin ve yetkinliklerin artmasına katkı sağladığı, öğrencilerin kendilerini daha yeterli, güvenli ve mesleğe hazır hissetmelerine yardımcı olduğunu düşündükleri belirlenmiştir (Tosun ve ark., 2008). Başka bir çalışmada klasik program ile intörn programının öz yeterlilik ölçeği kullanılarak karşılaştırıldığı çalışmada intörn grubunda öz yeterlilik algısının daha yüksek olduğu ve intörnlük uygulamasının öğrencilerin öz yeterliliğini desteklediği bulunmuştur (Eraydın, 2021). Bu çalışmada intörn eğitim programını tamamlayan hemşirelik öğrencilerinin TYYÇ'ye göre "mesleki ve akademik yeterliliklik" puanlarının ortalamanın üzerinde olduğu bulundu. Literatürde intörnlük eğitim programının "mesleki ve kişisel gelişim" açısından olumlu katkılarının ol-

duğu (Karabulutlu ve ark., 2020), “rehberlik danışmanlık, uygulama alanı özellikleri” açısından öğrencilerin beklentilerini karşılamadığı ve tatmin edici olmadığı (Alkaya & Terzi, 2021; Sharifipour ve ark., 2020), “hasta ve yakınları ile iletişim” konusunda olumlu algılarının olduğu örnekler görülmektedir (Alkaya & Terzi, 2021; Ateş ve ark., 2017). Bu sonuçlara göre, intörlük uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi ve becerilerini, sorumluluk duygusunu, iletişim becerilerini ve etkinliğini artırarak mesleğe hazırlanmalarını olumlu etkilediği sonucuna varılabilir.

Bu çalışmada TYYÇ’e göre bilgi, beceri ve yetkinlik puanları tanıtıcı özelliklere göre değişiklik göstermediği, kadın cinsiyetinde olan ve hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin TYYÇ’e göre bilgi, beceri ve yetkinlik alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi. Ayrıca gelecekteki kariyer planı anlamında hemşirelik mesleğinde ilerlemek isteyenlerde TYYÇ’nin bilgi puanının daha yüksek olduğu belirlendi. Ayrıca gelecekteki kariyer planı anlamında hemşirelik mesleğinde ilerleme TYYÇ’nin bilgi puanının daha yüksek olduğu belirlendi. Yapılan bir çalışmada “kişisel gelişimi, mesleki gelişimi, rehberlik/danışmanlık, program özellikleri, uygulamanın alanın özellikleri, hasta ve yakınları ile iletişim” gibi boyutlarını değerlendiren “Nightingale İntern Programı Değerlendirme Ölçeği, N-İPDÖ” kullanılarak yapılan çalışmada “mesleği isteyerek tercih eden ve mezuniyet sonrası hemşirelik yapmak isteyen” öğrencilerin N-İPDÖ ortalama puanının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca “yaş, cinsiyet, gelecekteki kariyer planı” tanıtıcı özelliklerin ölçek puanını bu çalışmadaki gibi etkilemediği belirlenmiştir (Alkaya & Terzi, 2021). Hemşirelik mesleğinin isteyerek seçilmesi ve mezuniyet sonrası hemşirelikte çalışmak istenilmesi bilgi, beceri ve yetkinlik anlamında önemli parametreler olduğu söylenebilir. Ancak hemşirelik eğitimi almak ve intörlük eğitim programı olarak eğitim sürecini tamamlayacak olmak hemşirelik öğrencilerinin mesleki ve akademik yeterlilikler anlamında kendilerini yeterli ve mesleğe hazır bulunuşlarını artırıcı bir süreç olarak değerlendirilebilir. Literatür incelendiğinde, intörlük uygulamasının TYYÇ’e göre değerlendirildiği başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çerçevede çalışmaların yapılarak sonuçların karşılaştırılması müfredatlarda intörlük uygulama değerlendirmesi çalışmalarının standartlaştırılması için yol gösterici olacaktır.

Bu çalışmada, intörlük eğitimi kapsamında öğrencilerinin klinik uygulama ve becerilerini geliştirmenin yanı sıra teorik bilgi ve becerilerini de geliştirmek amaçlı yürütülen uygulama değerlendirme sınavlarının TYYÇ ve alt boyutları arasındaki korelasyonda sadece “Halk Sağlığı Hemşireliği Uygulama Değerlendirme Sınavı” puanının istatistiksel olarak anlamlı farklılığı “alana özgü yetkinlik” alt boyutunda olduğu belirlendi. Alkaya ve Terzi’nin (2021) çalışmasında da belirtildiği üzere hemşirelik müfredatının “teorik ve pratik” içeriği özellikle “intörn eğitim programı” ile görünürlüğü artırdığı belirtilmektedir (Alkaya & Terzi, 2021). Bu çalışmanın sonucu da aslında hemşirelik eğitiminde müfredatın tamamlandığı

son mesleki alan ders olarak “Halk Sağlığı Hemşireliği” dersini almasıyla birlikte öğrencilerin tüm mesleki dersleri alarak bilgi ve birikimlerini arttırmıştır. Ayrıca bu dersle birlikte sağlık bakım sistemlerindeki değişimlerin ve güncel bilgilerin bireyin, ailenin ve toplum sağlığın korunması ve geliştirilmesi noktasında fırsata dönüştürülmesi ve kazanılan becerinin ve dolayısıyla alana özgü artan yetkinlik intörn hemşirelerde alana özgü yetkinlik boyutunda kendilerini daha yeterli görmelerine neden olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, hemşirelikte intörnlük uygulamasının bilgi, beceri ve yetkinliklerin artırılmasında etkilerinin olumlu yönde olduğu ancak istenilen düzeyde olmadığı bulundu. Öğrencilerin alana özgü yetkinlik boyutunda “Halk Sağlığı Hemşireliği” uygulamada değerlendirme sınavının etkili olduğu saptandı. Öğrencilerin mesleği isteyerek seçmiş olmaları ve mezuniyet sonrası kendi mesleklerini yapmak istiyor olmaları yeterlilik puanlarının daha yüksek olması noktasında ilgili parametreler olabileceği söylenebilir. Bu çalışma TYYÇ kapsamında öz değerlendirme yapılan ilk çalışma olması ve intörn hemşirelerin farkındalığının artırılması ve kendi yeterliliklerini değerlendirme açısından bir fırsat sağladı. Bu çerçevede kapsamında ulusal düzeyde intörnlük eğitiminin değerlendirilmesine yönelik geçerli ve güvenilir değerlendirme araçlarının geliştirilmesi önerilir. Ayrıca mesleki açıdan kendilerini “bilgi, beceri ve yeterlilikler” noktasında geliştirebilecekleri ulusal standart bir müfredatın ve değerlendirme kriterlerinin geliştirilmesi önemli bir ihtiyaçtır. Özellikle oluşturulacak müfredata yönelik düzenlemelerin değişen toplum ihtiyaçlarını karşılayıcı ve geniş hemşirelik rollerini kapsayıcı olması, alana yeterliliklerin iyileştirilmesi için önerilmektedir.

Teşekkür

Bu çalışmada verilerin oluşturulması noktasında katkı sağlayan tüm intörn hemşirelere teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemiştir.

Yazar Katkısı

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): AYY (%50), VAÖ (%30), ZP (%20)

Veri Toplanması (Data Acquisition): VAÖ (%80), ZP (%20)

Veri Analizi (Data Analysis): AYY (% 80), ZP (%10), VAÖ (%10),

Makalenin Yazımı (Writing Up): AYY (%50), ZP (% 40), VAÖ (%10)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): AYY (%100)

KAYNAKLAR

- Ateş, N., Güçlüel, Y., Pirecioğlu, M., Güngörmüş, E., & Yıldırım, A. (2017). İntörn klinik uygulama programına yönelik İntörn hemşire, rehber hemşire ve klinik sorumlu hemşiresinin görüş ve önerileri. *Turkish Journal of Research and Development in Nursing*, 19(3), 1-11.
- Alkaya, S. A., & Terzi, H. (2021). İntern programı kapsamında hemşirelik öğrencilerinin mesleki uygulama yeterliliği. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 10(2), 44-49.
- Bago, B., & De Neys, W. (2017). Fast logic? Examining the time course assumption of dual process theory. *Cognition*, 158, 90-109. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2016.10.014>
- Bago, B., & De Neys, W. (2019). The intuitive greater good: Testing the corrective dual process model of moral cognition. *Journal of Experimental Psychology: General*, 148(10), 1782-1801. <https://doi.org/10.1037/xge0000533>
- Büyük, E. T., Rızalar, S., Çetin, A., & Sezgin, S. (2014). Hemşirelerin İntörn eğitim uygulaması hakkındaki görüş ve önerileri. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 135-140. <https://dx.doi.org/10.5505/bsbd.2014.36035>
- Dönmez, S., & Weller, B. K. (2019). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 42-48. <https://doi.org/10.31067/O.2019.105>
- Eraydın, Ş. (2021). İntörn Programının Hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik ve mesleki hazıroluşluk düzeyine etkisi. *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 145-157.
- Gökalp, K., Durmaz, H., & Orak, O. S. (2018). Hemşirelerin gözüyle İntörn hemşire. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 80-85.
- Kaplan, A., & Alan, H. (2021). Hemşirelikte İntörnlik eğitiminin değerlendirilmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(2):273-283. <https://doi:10.5222/SHYD.2021.94557>
- Orak, S., Orhan, H., Ağırmın, Ö., & Özgürce, B. (2008). Hemşirelik-ebelik eğitiminde Süleyman Demirel Üniversitesi örneği: Isparta Sağlık Yüksekokulu İntörn öğrencilerinin klinik sahada entegre uygulaması ile ilgili bilgi ve tutumları. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(3), 11-16.
- Özkütük, N., Orgun, F., & Akçakoca, B. (2018). Türkiye'de hemşirelik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına ilişkin güncel durumun incelenmesi. *Yükseköğretim dergisi*, 8(2), 150-157.
- Sabancıoğulları, S., Doğan, S., Kelleci, M., & Avcı, D. (2012). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin İnternlik programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(1), 16-22.
- Sharifipour F., Heydarpour S., & Salari N. (2020). Nursing and midwifery students' viewpoints of clinical learning environment: a cross-sectional study. *Adv Med Educ Pract*, 11:447-54.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Kitapevi. ISBN: 975 347 884 4
- Tosun, N., Oflaz, F., Akyüz, A., Kaya, T., Yava, A., Yıldız, D., & Akbayrak, N. (2008). Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin İntörn eğitim programından beklentileri ile program sonunda kazanım ve önerilerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 50(3), 164-171.
- Turan, G. B., Tan, M., & Dayapoğlu, N. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin ve klinik hemşirelerin İntörn uygulamasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(3), 170-179.
- Yılmaz, M., Çetin, Ç., Cetişli, N. E., Avdal, E.Ü., & Tokem, Y. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin İntörnliğe ilişkin görüşleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 11(3), 329-336. <https://doi:10.31362/patd.451910>
- Yılmaz Karabulutlu E., Bahçecioğlu Turan G., & Gündüz Oruç F. (2020). The effect of internships on students' satisfaction with their nursing education. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(1): 60-6.
- Yüksek Öğretim Kurumu [Online]. Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlilikler Çerçevesi. Erişim tarihi:13 Mayıs 2022. <http://tyycc.yok.gov.tr/?pid=48>

